

Förklaring till diagrammet

JORDBRUKSREFORMERNA

1700-talet

- Inleds med stora problem för svenska folket

- Krig och missväxt orsakar brist på arbetsdugliga människor
- Landets befolkning består till 80% av bönder
- Vid krigsslutet inriktas krafterna på att ändra levnadsomständigheterna för folket
- Stormaktstiden är definitivt förbi efter frederna 1721
- Omkring 1750 har Sverige en befolkning på 1 780 000 personer, varav 53% är kvinnor
- Först 30 år senare, 1780, har förhållandena utjämnats
- Stora barnkullar komplicerar arvsquestionerna
- Varje hemman delas upp i så många delar som det finns pojkar kvar hemma i familjen
- Man bor mestadels i byar

Tegskifte

- Jordbrukets organisation kallas TEGSKIFTE och systemet är mycket tungrott
- En bonde kan ha sin jord fördelad på 30-40 ställen
- Alla i familjen skall ha sin del i varje typ av hemmanets mark, åker, äng, mosse o.s.v.

Storskifte

- 1757 och 1762 utfärdas en förordning, som är ämnad att hindra ägodelning
- Hemman får bestå av högst 4 jordlotter och systemet kallas STORSKIFTE
- Storskifte skall äga rum om någon eller några byamän begär det
- Utvecklingen går trögt och någon allomfattande reform blir det inte

Enskifte

- Ett nytt system kallat ENSKIFTE införs redan i slutet på 1700-talet
- Det innebär att en byaman har rätt att få ägorna sammanlagda till ett enda stycke
- Det leder till att byarna löses upp och att gårdarna flyttas ut
- En 1000-årig byagemenskapsordning upphör med allt vad det innebär av otrygghet
- Detta är en REVOLUTION inom jordbruket
- Bakom reformen ligger en man, Rutger McLean, friherre och politiker från Skåne
- Trots envist motstånd genomdrivs reformen
- Efter hand får fler och fler upp ögonen för att reformen tillför jordbruket mer än tidigare

Laga skifte

- 1827 införs en ny jorddelningsreform kallad LAGA SKIFTE
- Bönderna blir mer oberoende av varandra, tex när grannen börjar sitt arbete med skörden
- Processen att omändra det svenska jordbruket tar tid
- 1926 stiftas en lag om delning av jord på landet, som träder i kraft 1/1 1928
- Framtiden får utvisa om jordreformernas tid är förbi

1864

- Skråväsendet avskaffas
- Det blir tillåtet att tex vara skomakare ute på landet, tidigare bara möjligt i städerna

1866

- Ståndsriksdagen med de 4 stånden avskaffas
- En ny lag, representationsreformen, träder i kraft
- Man har upptäckt att det finns fler än 4 yrkeskategorier

Den industriella utvecklingen beskrivs i filen ind_utv.pdf

Ovanstående har utformats utifrån en beskrivning gjord av framlidne Gösta Krusebrant. Gösta föddes 1926 i Örkened i Skåne och utbildade sig på Folkskollärarseminariet i Kristianstad. Efter avslutade studier 1953 flyttade han tillsammans med hustrun Greta till Gislaved, där han tog en tjänst som tillsynslärare på mellanstadiet. Han förblev Gislaved trogen under resten av sitt liv.

Gösta pensionerades 1991. Han har varit mycket aktiv inom samhällsföreningen och var en av pionjärerna vid grundandet av Industrimuseet. Han var dess första ordförande från 1996 till 2003.

Halvard Nilsson
Föreningen Gislaveds Industrimuseum
www.industrimuseum-gislaved.se
2004-08-28